Kuida rahwas meie Maal risti-usulikuks saanud.

Minewal aastal jutustasin teile, armas Maa rahwas, katkudest, mis meie Maal olnud ja rääkisin ka kõrwalt, et meie Maa sündinud asjadest kaugelemale selge teädmise aru ei ulata, kui aga peäle 700 aasta tagasi, se on ni kaugele, kui Sakslaesed seia tulid ja nende läbi asjad said kirja pandud. — Lubasin teile ka teine kord pikemalt meie Maa sündinud asjust jutustada. Olgu siis! — Tahan nüüd seekord sest jutustada, kuida Sakslaesed seia Maale tulid ja selle Maa rahwas risti-usulisseks said. —

Enne aga tahan nimetada, mis rahwas seda aegu siin elasid ja mis maakonnade nimed olid. Teine pool, se on lõunse äres Wäina jõe, mis nüüd Kuura-maaks nimetakse, elasid enamiste Letti sugu rahwas, nende seas Wõnnu-, Seeli- ja Semgalli-rahwa selts. Põhja poolne maakond, mis wastu Saaremaad seisab, oli Kuura rahwa päralt, kelle rahwa päralt pärast kõik se Maa Kuura-maaks nimetati. Kuura rahwas aga oli sou ja keele murre poolest Eesti- ehk Maa rahwa sõust, ja on neid tänapääwani monda küla täit weel alles.

Siin pool, se on põhja pool, Wäina jõe elasid Liiwi rahwas, kes ka Eesti rahwa sõust, Wäina jõest, senni kui Pernu jõeni. Suuremad maakonnad olid Tooreida, mis kõige enam lõuna pool, Wäina

ja Koiwa suurde jõede wahel; Idama, Koiwa ja Saletsa jõe wahel ja Metsepoole Saletsa ja Pernu jõe wahel mere randas.

Liiwi rahwa kõrwas, homiku pool wastu Wenemaad elasid nagu praegu weel Letlaesed, kes aga pärast wähe haawalt enam õhtu poole wastu merd tunginud ja Liiwi rahwas peggu üsna ärakautanud.

Põhja pool Liiwi ja Letti rahwa elasid, nagu tänini, Eesti- ehk Maa-rahwas. Nende maakonnad olid 1) ses tükkis, mis nüüd Rija kubermanguse arwatakse: Sakkala-maa, kõige kuulsam ja rikkam, kus nüüd Willandi lin sees on. Uggenusse-maa, kus nüüd Tartu ja Wõru lin. Waigala ja Mokka-maa, Peipse järwe äres. Nurmekond, kus nüüd Põltsamaa. Alupoisi- (Alempoisi) maa, kus nüüd Kolga ja Willandi Jaani kihelkonnad. Sootaguse-maa ehk Soontaga, kus nüüd Mihkli, Jaagupi ja Audru kihelkonnad. 2) Maakonnad, mis nüüd Tallinna kubermangu järel olid: Ridala-maa, mis nüüd Läänemaaks hüütakse. Harju-maa, nagu praegu: Järwamaa, Wiru-maa ja Alutaguse-maa.

Kõik need Maad, ja maakonnad ühtekokku, mis nüüd Wene riigi walitsuse al, Kuura, Rija ja Tallinna kubermangudeks hüütakse, nimetati wanast Saksa keele: „Livland“, sest et nemad Liiwi rahwaga kõige esite olid tutwaks saanud, ja Maa-keele nimetati teda „Maarja-maaks“. — Kuida se Maa Sakste walitsuse alla ja rahwas, kes seäl elasid risti-inimeseks on saanud, tahan nüüd jutustada.